

ХРОНІКА ФОРТЕПІАННОГО ПОСТУПУ

ІСТОРІЯ СТВОРЕННЯ ПРЕДМЕТНО-ЦИКЛОВОЇ КОМІСІЇ «ФОРТЕПІАНО ТА КОНЦЕРТМЕЙСТЕРСТВО» КЗВО КОР «АКАДЕМІЯ МИСТЕЦТВ ІМЕНІ ПАВЛА ЧУБИНСЬКОГО»

Історія піаністичної предметно-циклової комісії «Фортепіано та концертмейстерство» є описом інституційного поступу, а також філософією буття піаністичної школи як живого організму, що відображає сутність людського прагнення до гармонії, співтворчості й духовного служіння Мистецтву.

До 1977 року піаністичний відділ як самостійна структура в закладі ще не існував. Концертмейстери розподілялися до інших комісій: диригентсько-хорової, народної та духової, хореографічної та бібліотечної. Проте саме вони забезпечували той невидимий фундамент, на якому трималися ансамблі, творчі уроки, репетиції, концерти. Така структурна незавершеність не була ознакою меншовартості, а радше свідченням того, що фортепіано в цій освітній системі ще перебувало на рівні потенціалу, очікуючи свого концептуального оформлення.

Перший якісний злам відбувся 1978 року, коли було засновано окрему комісію «Фортепіано та концертмейстерство». Її очолила **Любов Йосипівна Рижа** (рис. 1) – учениця Ради Остапівни Лисенко, онуки Миколи Лисенка, чие ім'я символізує цілу епоху українського музичного мислення. У цій персоналії втілилася спадкоємність традицій, уособлення професійної гідності та глибокої посвяти служінню мистецтву як внутрішній потребі, а не тільки професії.

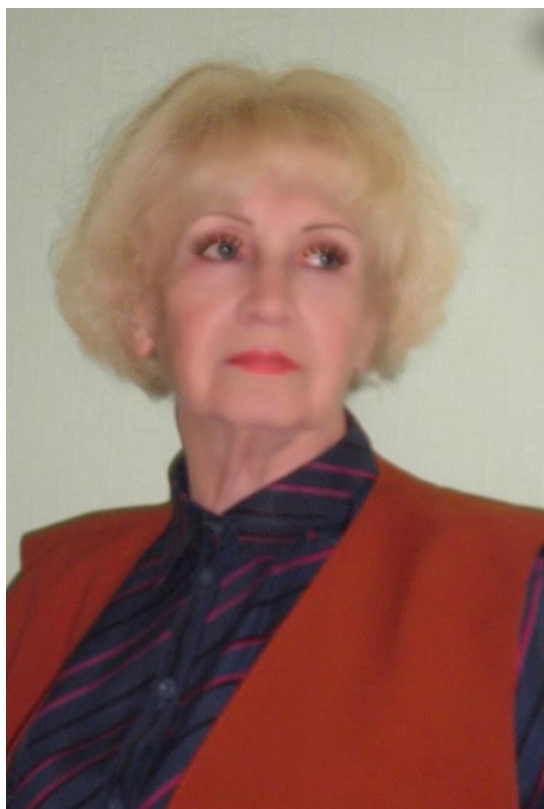
*Рис.1 Любов Йосипівна Рижа
перша очільниця комісії
«Фортепіано та концертмейстерство»*

Формування піаністичної школи в межах академії відбувалося поступово, але невпинно. Роки **1960-ті** – це час, коли піаністів було обмаль. Педагогічне навантаження у повоєнні десятиліття було обмеженим, що й зумовлювало мінімальну кількість викладачів. Серед перших імен – Інна Михайлівна Могилевська, Нонна Семенівна Аренкова, Любов Рижа – викладачки, акомпаніаторки, носії стилю, інтелігентності, витонченого музичного смаку. Інна Могилевська тримала викладацьку планку. Нонна Аренкова, мов невгамовна струна, несла любов до концертмейстерства, невидимого мистецтва партнерства. Любов Рижа, мов коріння великого дерева, поєднувала все – викладання й живе музикування.

Їхня праця була сповнена як методичною роботою, так й інтелектуальною аскезою, вкоріненою в постулатах безперервного саморозвитку і внутрішньої дисципліни.

1970-ті роки ознаменувалися прихильністю історії до молодого таланту. До піаністичної комісії приєдналися нові імена – свіжий подих молодості й таланту: Інеса Лашенко, Ірина Муратова, Світлана Булатецька, Лідія Винниченко, Надія Макарова, Ірина Михайловська, Зара Вартересян. Кожна з них несла до комісії щось своє: внутрішній артистизм, виняткову чутливість до партнера, педагогічний запал, безмежну відданість справі. Ці імена не тільки позначають викладацькі ставки; за ними особисті філософії, педагогічні стратегії, ціннісні орієнтири. Поява в колективі концертмейстерів-чоловіків: баяністів Анатолія Мартиша, Володимира Цвіткова, Геннадія Козлова, засвідчила розширення професійної палітри музичного середовища.

У 1980-х роках, за керівництва **Нонни Семенівни Аренкової** (рис.2), відбулася перша масштабна структурно-методична реформа: було впроваджено відкриті уроки, обмін досвідом, написання методичних

матеріалів, що свідчило про вихід на якісно новий рівень академічного функціонування. Варто зауважити, що методична рефлексія зосереджувалася здебільшого навколо проблем хорового співу, що логічно, зважаючи на провідну роль концертмейстерів у забезпеченні диригентсько-хорової підготовки. Концертмейстери здебільш працювали на двох блоках диригентсько-хорового відділу – вокальному (під керівництвом Людмили Блінової) та хоровому (очолюваному Анною Пархоменко).

*Рис.2 Нонна Семенівна Аренкова
друга очільниця комісії
«Фортепіано та концертмейстерство»*

У цей період особливо виразною стала постать **Ірини Борисівни Михайловської** (рис.3). Її призначення керівником новоствореної комісії концертмейстерства (1986 р.) стало актом професійного визнання. Її енергія, організаційна харизма та глибоке розуміння музичної співпраці з вокалістами й інструменталістами сформували нову парадигму концертмейстерської діяльності – як рівноправного, а не другорядного елемента у виконавському процесі.

*Рис.3. Ірина Борисівна Михайловська
третьою очільниця комісії
«Фортепіано та концертмейстерство»*

Відділ жив і розвивався завдяки особистостям як: Світлана Куцан, Марина Тарасенко, Людмила Чепуренко, Белла Федоровська, Софія Осипова, Лариса Осічева, Станіслав Биков, Ірина Плигань із неперевершеним гармонічним слухом, Олена Коркошко, Наталія Олексенко – кожен із них став неповторним голосом у партитурі піаністичної спільноти.

Симптоматично, що в цей самий період відбувається активне залучення комісії до всеукраїнського академічного обміну: викладачі проходять стажування в провідних вищих музичних навчальних закладах Харкова, Києва, Одеси, Чернігова. Водночас відбувається інституційний обмін: приїзд викладача зі Львівського училища культури, робота під супроводом наставниці Лідії Винниченко – усе це формує атмосферу відкритого пізнання, що розширює межі локальної школи до загальноукраїнського виміру.

1986 рік став знаковим – комісія розрослася до таких масштабів, що була поділена на дві частини: комісію загального фортепіано, яку очолила Нонна Аренкова та комісію концертмейстерства, яку очолила Ірина Михайловська. Саме з приходом останньої розпочалася нова сторінка – енергійна, завзята, інноваційна. До команди приєдналися Світлана Зуйко, Олена Гребенюк, Марина Рябікіна, Юлія Макарова, Ірина Вороніна, Валерія Грачова, Олена Ноздріна, Ірина Панченко, Діна Виноградча, Елеонора Седова, Лариса Лужецька-Льонко, Катерина Єлисеєва.

1996 рік приніс чергове об'єднання фортепіанної та концертмейстерської комісій під єдиним керівництвом Ірини Борисівни Михайловської. Цей акт став як адміністративним рішенням, так й символом повернення до єдності музичного досвіду, де індивідуальна гра та колективна співтворчість не суперечать, а взаємодоповнюють одне одного. У цей час комісія активно залучається до концертної діяльності поза стінами академії: у військових частинах, районних клубах, на сільських сценах. Це повернення музики до громади, її оновлене служіння соціуму.

Особливим етапом у розвитку стала знаменна подія 2005 року – поява першого рояля в училищі. Цей інструмент, окрім, поліпшення матеріальної бази, став символ професіоналізації, певної крапки відліку становлення піаністичної школи. Із цим знаком прийшло нове покоління викладачів: Ірина Цепух, Базіна Наталія, Олена Заремська, Галина Шаталова, Віталій Бондаренко. Їхній прихід засвідчив тяглість традицій, здатність школи до самовідновлення, до філігранного поєднання досвіду минулого й викликів теперішнього.

Молода генерація вдихнула в комісію нову енергію, поєднуючи повагу до традицій зі сміливим поглядом у майбутнє.

До 2019 року комісія мала переважно допоміжну функцію, адже до її

складу входили викладачі загального фортепіано та концертмейстери, що обслуговували інші спеціальності. Проте вже у вересні **2019 року**, з приходом на посаду голови комісії викладача-методиста **Ірини Олександрівни Цепух** (рис. 4), розпочався процес глибшого переосмислення її потенціалу та освітньої місії. Маючи професійний досвід, ґрунтований на активній участі у конкурсному русі як член журі, а також глибоке розуміння потреб сучасної музичної освіти, Ірина Цепух ініціювала ідею розробки **освітньо-професійної програми «Фортепіано»**.

*Рис.4. Ірина Олександрівна Цепух
четверта очільниця комісії
«Фортепіано та
концертмейстерство»*

Цю перспективну пропозицію було підтримано адміністрацією академії, зокрема ректором — професором, заслуженим діячем мистецтв України **Василем Григоровичем Романчишином** (рис. 5). Така взаємодія викладацької ініціативи та стратегічного мислення керівництва створила передумови для подальшої трансформації комісії у повноцінний освітній осередок, спроможний здійснювати фахову підготовку піаністів, викладачів і концертмейстерів.

Рис. 5. Василь Григорович Романчишин – ректор, професор, заслужений діяч мистецтв України

Розпочалася складна, методично й організаційно насичена робота з розроблення й погодження документації для запуску нової програми. Поступово в Академії було сформовано якісне середовище для навчання студентів фортепіанного профілю: збережено баланс академічної дисципліни, педагогічної послідовності та творчої ініціативи.

У 2021/2022 навчальному році було здійснено **перший набір здобувачів освіти за програмою «Фортепіано»**, а вже у 2024/2025, символічному для Академії, яка відзначає 95-річчя з дня заснування, здійснено **перший випуск фахівців**.

Серед випускників: Іван Ричков, Анастасія Удовик, Серафим Іваненко, Марія Власюк, Даніїл Орлюк, Марія Калашникова, Олексій Сельський, Софія Ворона та Олександра Притика. Їх професійна підготовка – результат чотирирічної послідовної праці викладацького колективу, у тісній співпраці з керівництвом Академії.

На сьогодні комісія «Фортепіано та концертмейстерство» сформувала **потужне ядро викладацького складу**, до якого входять Ігор Сергійович Рябов, Ірина Олександрівна Цепух, Марина Михайлівна Тарасенко, Ірина Борисівна Михайловська, Наталія Василівна Олексенко, Назар Володимирович Аддату, Лідія Антонівна Винниченко, Олена Володимирівна Гребенюк, Галина Валеріївна Шаталова, Ксенія Миколаївна Ісаченко, Ірина Ростиславівна Лозова, Людмила Олександрівна Іванько, Богдан Васильович Маліновський, Галина Анатоліївна Савельєва, Ангеліна Максимівна Стукаленко, Євгеній Олександрович Халимон, Олена Миколаївна Шемякіна, Олена Володимирівна Васильєва, Катерина Володимирівна Іщенко, Валерій Вікторович Лешо, Олексій Павлович Малишев, Людмила Олександрівна Музиченко, Овчіннікова Людмила Михайлівна.

Окрему роль у функціонуванні комісії відіграють концертмейстери, які забезпечують важливі практичні дисципліни: «Концертмейстерський клас» – вокалістки Лідія Юріївна Коваль, Марія Олександрівна Попович, Таїсія Андріївна Василенко та «Камерний ансамбль» – Олеся Ігорівна Пилип, Аріна Сергіївна Шапочкіна.

Життя комісії виходить за межі аудиторного простору. Активна концертна діяльність, як в Академії, так і поза її межами, майстер-класи, методичні зустрічі, профорієнтаційні заходи – усе це формує її динамічний і відкритий до співпраці образ. Викладачі комісії виступають у закладах мистецької освіти Київської, Дніпропетровської, Закарпатської, Чернігівської, областей, утверджуючи якість та конкурентоспроможність фортепіанної школи Академії мистецтв імені Павла Чубинського.

Історія комісії «Фортепіано та концертмейстерство» – це історія музичної філософії в дії. Вона демонструє, як з інституційної периферії може постати духовний центр – осередок фахового й культурного, етичного та екзистенційного зростання. Через цю історію проступає важливий для всієї музичної освіти меседж: піанізм є формою внутрішнього діалогу з вічним...

(автор тексту Ірина Цепух, 09.06.2025)